

Videon käytöstä ja vaikutuksesta kuvaohjelmien kulutukseen

Uudella viestintäteknikalla voi olla hyvinkin syvällisiä vaikutuksia viestintätottumuksiin. Vaikutusten todellinen merkitys selviää vasta jälkikäteen, mutta asiaa voidaan toki ennakoida.

Seuraavassa tarkastelussa keskitytään videoon, joka edustakoon uutta viestintäteknikkaa. Käsitteellisesti on hyvä pitää mielessä, että uudella viestintäteknikalla voidaan tarkoittaa ainakin kolmea asiaa: itse tekniikkaa, tekniikkaan perustuvaa viestintävälinettä sekä toimintaa, jota viestintävälineellä harjoitetaan. Videosta puhuttaessa voidaan siis tarkoittaa kuvanauhuriin (ja videokameraan) perustuvaa kuvantallennus- ja nauhoitustekniikkaa, kuvanauhuriä ja tallenteita sekä ohjelmien videointia - tai yhtä hyvin valmiiksi nauhoitettujen videotallenteiden kaupallista levittämistä.

Puhuttaessa vain videon vaikutuksista ei aina ole selvää, mitä sanan merkityksistä on tarkoitettu. Useimmiten arkikielessä on tarkoitettu videon "kokonaisvaikutusta". Tarkastelukohde on tällöin mahdollisimman yleinen, kuten videon vaikutus koko kulttuuriin. Tarkastelun tuloksena on monimutkainen

positiivisten ja negatiivisten vaikutusten verkko, jonka arvioiminen yksiselitteisesti ei enää ole mahdollista.

Videon käyttöä ja sen mahdollisia vaikutuksia tarkastellaan tässä käyttäen pohjana ensimmäistä pelkästään videon käyttöön kotitalouksissa keskittynyttä laajaa tutkimusta (Videotutkimus, 1985). Videotutkimus tehtiin syksyllä 1984 15 vuotta täyttäneiden suomalaisten keskuudessa. Alkuperäinen otoskoko oli noin 7 000 henkilöä, joista tavoitettiin noin 6 300 eli 89 %. Tutkimusmenetelmä oli puhelinhaastattelu. Haastattelut keräsi Tilastokeskus.

Tutkimuksen tavoitteet olivat verraten rajalliset. Se pyrki yksinkertaisesti selvittämään yksityiskäytössä olevien videonauhureiden ja -kameroiden määrän. Toiseksi tavoitteena oli selvittää nauhureiden käyttöä katselun, nauhoittamisen ja valmiiksi nauhoitettujen videotallenteiden vuokrauksen osalta. Lopuksi tavoiteltiin videon mahdollisia vaikutuksia eräiden muiden joukkotiedotusvälineiden käyttöön kysymällä nauhurin omistajien omaa arviota kulutuksissa tapahtuneista muutoksista. Koska

tarkastelun kohteena on lähinnä videon vaikutus ihmisten kuvaohjelmien (so. elokuvat, tv-ohjelmat, videotallenteet) kulutukseen, on seuraavassa keskitytty toisaalta videolla tapahtuvaan ohjelmien nauhoittamiseen, toisaalta ohjelmien vuokraamiseen.

Syksyllä 1984 videonauhuri oli noin 11 %:lla kotitalouksista, mikä lukumääräisesti vastaa noin 215 000 nauhuria. 15 vuotta täyttäneestä väestöstä asui videonauhuritalouksissa 13 %. Tämän lisäksi oli runsas puolet väestöstä joskus katsonut ohjelmaa videonauhurilta (satunnaiskatsojat). Noin kolmasosa 15 vuotta täyttäneistä suomalaisista oli siis videon käytön ulkopuolella.

Kun tarkastellaan erityisesti nuoria eli 15-24-vuotiaita, ovat luvut huomattavasti suuremmat. Videonauhuritalouksissa asui 18 % ja joskus ohjelmaa videolta katsojia oli 73 % alle 25-vuotiaista. Vain hiukan alle kymmenen prosenttia nuorista näytti olevan videon käytön ulkopuolella.

Kotitalouksista, joissa oli videonauhuri, oli noin puolet hankkinut sen vuoden sisällä. Vain joka viides nauhuri oli yli kaksi vuotta vanha. Videonauhurin uutuus on todennäköisesti tekijä, joka vaikuttaa tutkimuksessa saatuihin käyttötuloksiin. Käyttötottumukset ovat vasta muotoutumassa.

Taulukossa 1 on esitetty videonauhureiden maahantuonti ja myynti

ti tukkutasolla vuoden 1984 loppuun. Kaiken kaikkiaan oli nauhureita myyty noin 265 000 kappaletta, joka vastaa noin 13-14 %:n peittoa kotitalouksista. Rahaa olivat suomalaiset käyttäneet videonauhureiden hankintaan hiukan yli miljardi markkaa.

Ajansiirto

Videonauhuri on todennäköisimmin hankittu televisio-ohjelmien nauhoittamista varten. Nauhoitusmahdollisuutta piti tärkeimpänä 71 % nauhurin omistajista. Joka neljäs arvioi tärkeimmäksi mahdollisuutta vuokrata valmiiksi nauhoitettu videokasetti ja vain muutama prosentti asetti itsekuvaamisen ensimmäiseksi. Videokamera oli syksyllä 1984 5 %:lla videotalouksista. (Videokameroiden kokonaisynti oli saman vuoden loppuun vain vähän alle 10 000 kappaletta.)

Väitettä, jonka mukaan suomalaiset hankkisivat videonauhurinsa etupäässä televisio-ohjelmien nauhoittamista varten, tukee se, että viimeksi katsottu ohjelma oli kahdessa tapauksessa kolmesta peräisin televisiosta ja yhdessä tapauksessa valmiiksi nauhoitettu vuokravideo. Sen sijaan satunnaisten katsojien kohdalla oli yli puolet viimeksi katsotuista ohjelmista vuokravideoita ja joka kolmas televisiosta nauhoitettu. Taulukossa 2 on ohjelmälähteet eritelty nauhurin omista-

Taulukko 1. Videonauhureiden maahantuonti ja myynti

	1980	1981	1982	1983	1984
maahantuonti (000)	12	18	63	103	160
(mmk)	37	51	152	238	378
myynti (000)	6	13	48	85	113
(mmk)	31	63	216	374	462

Lähteet: Tullitilastot ja Elektroniikan tukkukauppiat ry.

Taulukko 2. Viimeksi katsotun ohjelman lähde (%)

	videonauhuri kotona	katsonut joskus	kaikki joskus katsoneet
TV:stä nauhoitettu	62	30	38
vuokrattu tai lainattu	34	53	47
itsekuvattu	3	10	8
muu	1	5	4
EOS	1	3	3
	101	101	99
(N = 842)	2 203	3 045	

Taulukko 3. Viimeksi katsotun ohjelman aihe (%)

	videonauhuri kotona	katsonut joskus	kaikki joskus katsoneet
1. elokuvat	51	53	53
2. sarjafilmit	17	4	8
3. viihdeohjelmat	13	10	10
4. urheiluohjelmat	6	6	6
5. lastenohjelmat	5	6	6
6. asia- tai doku- menttiohjelmat	4	9	7
7. muut	4	10	9
8. EOS	1	3	2
	101	101	101
(N = 838)	2 187	3 025	

jien, satunnaiskatsojien ja kaikkien joskus katsoneiden kesken.

Alle 25-vuotiaista lähes kaksi kolmasosaa oli viimeksi katsonut vuokravideon, joten nuorten kohdalla televisio-ohjelmien nauhoitusmahdollisuus ei olekaan selvä ensisijainen syy hankkia videonauhuri.

Itsekuvattujen ohjelmien merkitys on selvästi suurempi satunnaiskatsojille kuin videonauhurin omistajille. Tämä voi viitata joko siihen, että esimerkiksi perheestä tai sukulaisista kertovien videonauhujen osuus kasvaa erilaisissa perhetilaisuuksissa; videonauhat perheen lapsista, juhlatilaisuuksista

ja lomamatkoilta olivat verraten usein mainittuja viimeksi katsotun ohjelman aiheita. Toinen mahdollisuus on, että itsekuvattu on lähteenä sekoitettu muun lähteen kanssa, jolloin esimerkiksi erilaiset opetusym. videot on merkitty itsekuvattujen luokkaan.

Videonauhuri näyttää varsin selvästi olevan viihhteellinen väline. Kun tarkastellaan viimeksi katsotun ohjelman aihetta (taulukko 3), niin elokuvia, sarjafilmejä, viihde- ja urheiluohjelmia oli viimeksi katsonut noin kolme neljäsosaa kaikista video-ohjelmia joskus katsoneista.

Videonauhurin omistajien kohdalla välineen viihteellisyys näyttää entisestään korostuvan. Vain 13 % heistä oli viimeksi katsonut asia- tai dokumenttiohjelmaa, lastenohjelmaa tai muuta ohjelmaa, kun satunnaiskatsojien joukossa "ei-viihteen" katsojia oli joka neljäs.

Suosituin yksittäinen ohjelmatyyppi oli selvästi ulkomainen elokuva. (Kotimainen elokuva oli ollut viimeksi katsotun ohjelman aiheena vain muutamalla prosentilla kaikissa ryhmissä.) Elokuvan oli viimeksi katsonut hiukan yli puolet sekä videonauhurin omistajista että satunnaiskatsojista. Alle 25-vuotiaista lähes kahdella kolmasosalla viimeksi katsottu ohjelma oli ollut ulkomainen elokuva. Sarjafilmiä katsellessa nauhurin omistajat ja satunnaiskatsojat poikkesivat huomattavasti toisistaan. Edellisistä lähes joka viides oli käyttänyt videonauhuriensa television lähettämien sarjafilmiä ajansiirtoon. Satunnaiskatsojien joukossa tällainen näytti olevan hyvin harvinaista.

Elokuva oli suosituin myös televisiosta peräisin olevien ohjelmien keskuudessa, joskaan ei enää niin selvästi. Joka neljäs televisiosta nauhoitettu ohjelma oli ulkomainen elokuva.

Taulukossa 4 on videonauhurin omistajien mieluiten nauhoittamat ohjelmatyyppit. Elokuva on jälleen selvästi suosituin. Runsas kolmannes vastaajista nauhoitti televisiosta mieluiten elokuvia ja joka viides sarjafilmejä.

Tutkimuksessa ei kysytty nauhurin omistajien nauhoittamista, mutta katsomatta jääneistä ohjelmista, mutta erään amerikkalaisen tutkimuksen mukaan katsomatta jää varsin huomattava osa nauhoitetuista ohjelmista. Kyseinen tutkimus osoitti, että noin 40 % ohjelmista jää katsomatta. Tutkijoiden luonnol-

Taulukko 4. Minkä tyyppisiä televisio-ohjelmia mieluiten nauhoittaa (%)

1. elokuvat	36
2. sarjafilmit	20
3. viihde	15
4. urheiluohjelmat	9
5. lastenohjelmat	8
6. asia- tai dok.ohjelmat	8
7. muut	2
8. EOS	1

99

(N = 643)

linen olettaus on, että kysymys on joko päivittäisohjelmista (uutiset, ajankohtaisohjelmat, ym.) tai viikoittain toistuvista ohjelmista (sarjafilmit). "Kertaluonteiset" ohjelmat, kuten esimerkiksi elokuvat eivät samalla tavoin menetä kiinnostavuuttaan, vaikka ajanjakso nauhoitustapahtuman ja ohjelman katselun välillä venyisi pitkäksikin. (Levy & Fink 1984.)

Päivittäisohjelmien nauhoittaminen ei näytä olevan erityisen suosittua. Nauhurin omistajista asia- tai dokumenttiohjelmia nauhoitti mieluiten vähän alle 10 %. Viihteellistä ohjelmaa halusi mieluiten nauhoittaa 80 % nauhurin omistajista.

Kolmannes nauhurin omistajista nauhoitti vähintään muutaman kerran viikossa ja joka viides noin kerran viikossa. Satunnaisia nauhoittajia oli noin neljäsosa, samoin kuin sellaisia jotka eivät olleet nauhoittaneet. Nauhurin omistusaika näytti vaikuttavan siten, että nauhoitusaktiivisuus lisääntyi jonkin verran laitteen iän kasvaessa.

Ohjelmien pitempiaikainen säilyttäminen ei tutkimukseenkaan mukaan ollut kovin yleistä. Lähes 60 % nauhurin omistajista säilytti vain vähän tai ei ollenkaan nauhoittamia ohjelmia. Reilu kolmannes säilytti kuitenkin vähintään

Taulukko 5. Videotallenteiden vuokraaminen nauhurin omistusajan mukaan (%)

	Videonauhuri ollut kotona				
	kork. 6 kk	7-12 kk	1-2 v	yli 2 v	kaikki
on vuokrannut	57	71	69	72	67
ei ole vuokrannut	43	29	31	28	33
	100	100	100	100	100
(N =	225	205	273	148	851)

Taulukko 6. Montako videotallennetta vuokraa kuukaudessa tarkasteltuna nauhurin omistamisajan mukaan (%)

	Videonauhuri ollut kotona						kaikki vuokraajat
	alle kuukauden	1-3 kk	4-6 kk	7-12 kk	1-2 v	yli 2 v	
ei yhtään	35	10	21	24	26	34	25
1 kpl	5	25	22	26	24	29	24
2-3 kpl	25	37	22	29	25	15	25
4-9 kpl	25	15	28	12	17	16	17
10 tai enemmän	0	12	7	6	5	5	6
EOS	10	0	0	4	3	1	2
	100	99	100	101	100	100	99
(N =	20	59	68	148	187	105	587*)

*Kysytty vähintään kerran vuokranneilta videonauhurin omistajilta.

puolet nauhoituksistaan yli kolme kuukautta.

Vuokraaminen

Valmiiksi nauhoitettujen videotallenteiden vuokraaminen näytti olevan varsin tyypillistä joskaan ei kovin aktiivista. Kaikista nauhurin omistajista kaksi kolmasosaa oli ainakin kerran vuokrannut videotallenteen. Taulukossa 5 tarkastellaan vuokrausaktiivisuuden kehitystä nauhurin omistusajan mukaan.

Yli kaksi vuotta videonauhurin omistaneista 28 % näytti olevan kokonaan vuokrauskäytännön ulkopuolella. Luku ei kuitenkaan ole täsmällinen, sillä on todennäköistä, että tästä runsaasta neljänneksestä ainakin osa asuu talouksissa, joissa

joku perheen jäsen harrastaa vuokraamista. Kysyttäessä vuokraamattomuuden syitä sanottiin muiden perheenjäsenten huolehtivan vuokraamisesta.

Jotta voitaisiin esittää jokin arvio niiden talouksien määrästä, jotka kyselyhetkellä olivat kokonaan vuokrauskäytännön ulkopuolella, taulukoitiin ristiin vastaan oma vuokraaminen ja muiden perheenjäsenten vuokraaminen. Tulosten mukaan noin 12 % Suomen videotalouksista olisi sellaisia, joihin ei oltu vuokrattu yhtään videotallennetta.

Taulukossa 6 esitetään videovuokrauksen aktiivisuutta nauhurin omistusajan mukaan. Siinä käytetty aikaerottelu on ehkä tarpeettoman tarkka, mutta näyttäisi, että tihein

vuokrausaktiivisuus sijoittuu alle puoli vuotta nauhurin omistaneisiin. Näistä reilu kolmannes oli vuokrannut vähintään neljä tallennetta kuukaudessa, kun se muissa aikaryhmissä oli noin viidenneksen luokkaa. Alle kuukauden laitteen omistaneet eivät ymmärrettävästi olleet ehtineet kovin aktiivisesti vuokrata, vaikka tallenteiden vuokraaminen näyttikin kuuluvan "normaaliin" videokäyttäytymiseen alusta saakka.

Kaikista vuokraajista joka neljäs ei näyttänyt harrastavan vuokraamista kovin aktiivisesti, toisin sanoen vuokrasi harvemmin kuin kerran kuussa. Toinen neljännes vuokrasi yhden tallenteen kuussa, kolmas kahdesta kolmeen tallennetta ja viimeinen neljännes vähintään neljä kasettia kuussa. Todellisia aktivisteja oli videonauhurin omistajista vain muutama prosentti; nämä vuokrasivat vähintään kymmenen kasettia. Alle 25-vuotiaista oli vähintään neljä kasettia kuukaudessa vuokraavia 38 % ja vähintään kymmenen kasettia vuokraavia 11 %.

Taulukko 6 näyttäisi tukevan olettamusta, että videotallenteiden vuokraaminen vähenee jonkin verran, kun laitteen omistusaika kasvaa. Yli kaksi vuotta laitteen omistaneista joka kolmas vuokrasi vähemmän kuin yhden tallenteen kuukaudessa.

Kyselyn perusteella voidaan esittää joitakin arveluita tarjolla olevan vuokraohjelmiston miellyttävyydestä. Yleisesti ottaen tuntuivat videonauhurin omistajat olevan varsin tyytyväisiä vuokraohjelmien tarjontaan.

Eniten oli vuokrattu jännitykseen ja seikkailuun perustuvia videotallenteita. Suosituimmat lajityypit olivat rikos- ja agenttielokuvat (23 %), seikkailuelokuvat (20 %)

Taulukko 7. Vuokratuimmat ohjelmat aihepiireittäin (%)

1. "tavalliset näytelmäelokuvat"	8
2. jännitys ja seikkailu	69
3. huumori ja kevyt viihde	17
4. muut	4
5. EOS	2

100

(N = 562)

ja lännenelokuvat (12 %). Nämä kolme lajityyppiä vastasivat jo runsaasta puolesta vuokratuista videonimikkeistä. Ns. tavallisia näytelmäelokuvia oli eniten vuokrannut vain 8 % videonauhurin omistajista. Komedioita, musiikki-¹videoita ja -elokuvia ja lastenkuvia oli eniten vuokrannut vajaa viidenes videonauhurin omistajista.

Ohjelmia luokiteltaessa oli mallina käytetty Katso-lehden käyttämää luokittelua. Näin on voitu saavuttaa jonkinlainen vertailukelpoisuus vuokrattujen tallenteiden ja tarjolla olevan nimikkeistön välillä. Elokuvien luokittelu ei koskaan ole ongelmatonta, joten tarkastelu on - tältäkin osin - lähinnä suuntaa antavaa.

Ohjelmien vuokrausta voidaan verrata ohjelmien tarjontaan. Taulukossa 8 on esitetty Suomessa tarjolla olevien videotallenteiden kehitys aihepiireittäin. Syksyllä 1984 "tavallisia näytelmäelokuvia" oli 12 % nimikkeistä (lisäksi 3 % historiallisia elokuvia). Näiden kohdalla oli lievää "yli-tarjontaa". Vastaavasti jännitykseen ja seikkailuun perustuvia elokuvia oli vuokrattu enemmän kuin mikä oli kyseisten ohjelmien osuus tarjonnasta. Kevyeen viihteeseen ja huumoriin perustuvien elokuvien kohdalla näytti "tarjonta" jälleen olevan "kysyntää" suurempaa. (Seksielokuvien kysyntä oli tutkimuksen mukaan olematonta.)

Taulukko 8. Saatavilla olevat videotallenteet aihepiireittäin (suluissa kotimaisten määrä)¹⁾

	1982	1983	1984	1985 ⁵⁾
sosiaalinen ja psykologinen draama ²⁾	12% (5)	14% (13)	15% (13)	16%
jännitys ja seikkailu ³⁾	61% (3)	61% (3)	57% (3)	54%
huumori ja kevyt viihde ⁴⁾	20% (11)	18% (14)	20% (19)	23%
seksi	5% -	6% (1)	6% (1)	5%
muu	3% (1)	2% (2)	2% (4)	1%
	101% (20)	101% (33)	100% (40)	99%
(N =	564	1486	2465	n.3700)

- 1) Listat on kerätty kunkin vuoden lokakuussa. Elokuvien perusluokittelu on tehty Katso/Video-lehdessä.
- 2) seuraavat lajityypit: draama ja historiallinen elokuva
- 3) seuraavat lajityypit: sota-, kauhu-, science fiction-, agentti-, rikos-, lännen- ja muu seikkailuelokuva
- 4) seuraavat lajityypit: komedia, musiikkielokuva ja -video sekä lasten-elokuva
- 5) Lähde: Martti Soramäen esitys vaikuttajan videopäivillä, 10.10.1985.

Tulosten perusteella on ehkä lupa päätellä, että videonahurin omistajat haluaisivat vielä enemmän seikkailuun ja jännitykseen perustuvia elokuvia kuin mitä videomarkkinoilla on tarjolla. Mutta muuten videon omistajat tuntuivat melko tyytyväisiltä tarjontaan: runsas puolet ilmoitti tyytyväisyytensä videoliikkeiden ohjelmavalikoimiin, neljännes tyytymättömyytensä ja joka viides ei osannut sanoa. Eri-

tyisesti vuokrausta harrastaneista oli tyytyväisiä kaksi kolmasosaa ja tyytymättömiä runsas neljännes.

Videon vaikutuksesta

Jonkin viestintävälineen vaikutuksia voidaan arvioida usealla tavalla. Seuraavassa on arviointia lähdetty suorittamaan toisaalta vastaajien omiin arvioihin perustuen, toisaalta spekuloiden edellä lyhyesti referoi-

Taulukko 9. Vastaajien arviot muiden joukkotiedotusvälineiden käytöstä kuvanahurin hankinnan jälkeen (%)

Toiminnan määrä	Lehtien lukeminen	Kirjojen lukeminen	YLE:n ja MTV:n ohjelmien seuraaminen	elokuva vissan käynti	ääniteiden kuuntelu	radion kuuntelu
Lisääntynyt	4	5	8	2	6	4
Pysynyt ennallaan	90	76	75	55	76	81
Vähentynyt	4	14	15	38	14	13
EOS	2	5	2	5	3	3
Yhteensä	100	100	100	100	99	101
(N =	861	860	861	859	858	858)

tujen käyttötapojen perusteella.

Taulukossa 9 on esitetty videonauhurin omistajien omat arviot eräiden muiden tiedotusvälineiden käytössä tapahtuneista mahdollisista muutoksista. Huomattavimmat vaikutukset videonauhurin hankinta näyttää aiheuttaneen elokuvissa käynteihin ja yleisradiolähetysten katsomiseen. Vähenemistä edellisissä arvioi tapahtuneen 38 % videonauhurin omistajista ja peräti noin puolet alle 25-vuotiaista. Yleisradiolähetysten katsomisen arvioi vähentyneen 15 % nauhurin omistajista.

Kumpikin arvio on ongelmallinen. Vastaaajilta ei kysytty heidän elokuvissakäyntiensä toistuvuutta, joten videon todellisten vaikutusten arvioiminen on mahdotonta. Suomen elokuvasäätiön tilastojen mukaan kävivät suomalaiset vuonna 1984 elokuvissa selvästi alle kaksi kertaa (1,6) asukasta kohti laskettuna. Elokuvissakäyntejä mainittuna vuonna oli kaiken kaikkiaan 7,6 miljoonaa, joka oli noin 23 % pienempi kuin vuonna 1983 (9,1 milj.). Kävijämäärien lasku oli niin huomattava, että videolla on todennäköisesti ollut todellinen vaikutus elokuvissakäynteihin.

Videon vaikutuksia yleisradiolähetysten katsomiseen on vaikea arvioida. Videonauhurin omistajilta kysyttiin omaa arviota television katseluun käytetystä ajasta kun mukaan lasketaan myös videon katselu. Keskimääräinen katselu-aika oli arkisin 1 tunti 50 minuuttia ja viikonloppuisin 3 tuntia. Yleisradion oma tutkimus televisio-ohjelmien katselusta suurin piirtein samalta ajanjaksolta tuotti arkikat-selun kestoksi 1 tunti 48 minuuttia ja viikonloppuisin 2 tuntia 54 minuuttia (joka on keskiarvo lauantain ja sunnuntain katselusta; Erholm 1985).

Kysymys ei erotellut ajansiirotta tapahtuvaa katselua, jonka tutkimuksen perusteella voi olettaa olevan varsin huomattavaa. Kolme neljännestä viimeisestä nauhoitus-tapahtumasta oli tehty ajansiirotta. Huomionarvoista saattaa myös olla se, että 8 % vastaajista ilmoitti lisänneensä yleisradiolähetysten katsomista. Tämä voi epäilemättä olla seurausta videonauhurin mahdollistamasta katseluajan siirrosta.

Muut kysytyt joukkotiedotusvälineiden käytön muutokset eivät ole niin kiinnostavia, koska videon vaikutus niihin on enemmän välillinen ja liittyy yleiseen ajankäyttöön. Musiikin kuuntelulla ja musiikkivideoiden katselemisella voi olla läheisempää yhteyttä, johon ei kuitenkaan tässä yhteydessä puututa.

Videolla - ja koko uudella viestintäteknikalla - voi lisäksi olettaa olevan joitakin yleisiä vaikutuksia kuvaohjelmien kulutukseen. Ihmiset voivat videon myötä oppia valitsemaan paremmin katsottavansa. Nykyisellään tosin näyttää, että valintamahdollisuutta käytetään yksipuolisesti erilaisten viihdeohjelmien katselun lisäämiseen. Hultén (1984, 18) on kutsunut tätä osuvasti "rusinoiden poimimiseksi". Videonauhurin omistaja voi nauhurinsa avulla valita mieleisensä ohjelmat lisääntyvästä tarjonnasta.

Video aiheuttaa myös muutoksia ohjelmien ikärajoja ja yleensä niiden sopimuksia koskeviin konventioihin. Elokuvateatterissa tapahtuva ulkoinen kontrolli lapsille ja nuorille soveltumattomista ohjelmista ei enää toimi videon katselussa. On myös merkkejä siitä, että televisiolähetysliikkeen liittynyt perheen sosiaalinen kontrolli olisi videon kohdalla menettämässä merkitystään. Konventioiden höllentyminen aiheuttaa paineita virallisen sensuurin tiuken-

tamiseen.

Selkeimmin uuden viestintäteknii-
niikan tuomat muutokset näkyvät
todennäköisesti nuorissa, jotka
näyttävät olevan muun muassa
videon - sekä nauhoittamisen että
vuokraamisen - ahkerimpia käyttä-
jiä. Nuorten keskuudessa tuntuu
myös kotimaisen ohjelmiston suosio
olevan alempi kuin muissa ikäryh-
missä, millä voi olla kauaskantoisia
seurauksia kotimaiselle kuvaohjel-
matuotannolle.

Viitteet

¹Lastenelokuvat oli luokiteltu kevyen

viihteen joukkoon.

Kirjallisuus

ERHOLM, Erja. Televisio-ohjelmien yleisö
syksyllä 1984. Oy Yleisradio Ab. sarja
D2/1985.

HULTÉN, Olof. Video i Sverige. Vadan
och varthär? Sveriges Radio/PUB
3/1984.

LEVY, Mark & FINK, Edward. Home
Video Recorders and the Transience
of Television Broadcast. Journal of
Communication 34(1984):2, s. 65-71.

VIDEOTUTKIMUS. Opetusministeriön
työryhmien muistioita 1985:36.